

Nr 190.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statspolisorganisationen: inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1945/46; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Tage Erlander.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST. DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet Erlander följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkten 210, föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1945/46 beräkna ett reservationsanslag av 101 500 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 190.

Anledningen till att nämnda anslag i statsverkspropositionen beräknades allenast preliminärt var att särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmän väntades komma att inom kort avgiva förslag till avveckling av försvarsväsendets övertaliga bilar, bussar och motorcyklar och det icke syntes uteslutet, att vissa sådana motorfordon kunde komma till användning inom statspolisen. Sedan utredningsmännen med skrivelse den 19 februari 1945 avgivit förslag i ämnet, anhåller jag att få upptaga berörda anslagsfråga till slutlig behandling.

För innevarande budgetår har till Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m. anvisats ett reservationsanslag av 101 500 kronor, varav 90 000 kronor skola avräknas mot automobilskattemedlen. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1944 disponeras anslaget sålunda:

Till inköp av motorfordon och gengasaggregat, <i>högst</i>	90 000
Till inköp av ridhästar och dessas transport till vederbörande stationsorter, <i>högst</i>	10 000
Till inköp av polishundar, <i>högst</i>	1 500

Den 1 juli 1944 uppgick reservationen å anslaget till 35 745 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *statspolisintendenten* gjort framställning om medelsanvisning för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Vad till en början angår inköp av motorfordon och gengasaggregat påpekar statspolisintendenten, att för budgetåret 1943/44 några medel icke anvisats för detta ändamål. Departementschefen hade nämligen ansett, att med utbyte av motorfordon borde av sparsamhetsskäl anstå till ett senare budgetår och att kostnaderna för inköp av gengasaggregat borde kunna bestridas från den reservation å anslaget som beräknades kvarstå vid budgetårets ingång.

Att jämväl till innevarande budgetår viss reservation kunnat överföras — fortsätter statspolisintendenten — förklarades därav, att under budgetåret 1943/44 utbyte av motorfordon uppskjutits utöver den tidpunkt, då det varit erforderligt att utbyta fordonen till bibehållande av den standard beträffande bilar, som statspolisen tidigare ansett önskvärd och nödvändig. Bilarna hade sålunda icke utbytts, förrän de varit i det närmaste fullständigt förslitna, varjämte vid utbyte inköpts begagnade bilar i likhet med vad fallet varit de senaste åren. Det skulle anmärkas, att möjligheterna att på fördelaktiga villkor inköpa begagnade bilar högst avsevärt minskats den senaste tiden. Denna tendens torde vara i tilltagande. Intendenten erinrar om att han i sitt senaste petitaförslag framhållit, att det med hänsyn till tidsläget varit försvarligt att standarden beträffande statspolisens bilar sänkts men att den icke under några förhållanden kunde ytterligare sänkas. Reparationskostnaderna för statspolisens motorfordon hade under kalenderåret 1943 uppgått till 192 000 kronor mot 119 000 kronor under 1942. Denna högst avsevärda

kostnadsstegring vore till väsentlig grad beroende av den standardförsämring statspolisens bilpark undergått.

Statspolisintendenten förklarar, att han av kostnadsskäl icke ville föreslå någon utökning av antalet bilar. Beträffande behovet av förnyelse av bilbeståndet anför intendenten följande.

Antalet bilar vid statspolisens samtliga avdelningar utgör för närvarande 89, varav 65 inrättats för gengasdrift. Ytterligare övergång till gengasdrift avses icke. De under budgetåret 1943/44 utbytta bilarna ha i genomsnitt tillryggalagt 14 582 mil. Samtliga dessa bilar ha varit inrättade för gengasdrift, flertalet dock icke under särdeles lång tid. Med hänsyn härtill och till de starkt ökade reparationskostnaderna torde man för nästa budgetår böra räkna med utbyte vid en något lägre tillryggalagd körsträcka. Därest utbyte företages något tidigare, torde även fördelaktigare försäljningspris på de uttrangerade bilarna kunna ernås. Hittills hava de uttrangerade bilarna i stort sett endast kunnat försäljas som skrot.

Enligt gjorda beräkningar synes det oundgängligen nödvändigt att 20 bilar utbytas under budgetåret 1945/46. Kostnaden härför torde med nuvarande priser komma att uppgå till 152 000 kronor. Häri ingå icke kostnaderna för utbyte av förslitna gengasaggregat. I föregående petitaförslag har antalet gengasaggregat, som under ett år behöva utbytas, beräknats till omkring 25. Med hänsyn till att en del numera gammalmodiga aggregat på grund av sin stora tyngd och därav följande menliga inverkan på bilarna och dessas gummiutrustning torde böra utbytas, även om de icke äro fullständigt förslitna, synes denna siffra fortfarande hålla streck. Kostnaden för varje aggregat med montering och frakt utgör för närvarande omkring 1 200 kronor. Kostnaden för nyanskaffning av förslitna aggregat skulle alltså uppgå till omkring 30 000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för inköp av motorfordon och gengasaggregat torde sålunda böra beräknas till $(152\ 000 + 30\ 000)$ 182 000 kronor.

Vidkommande härefter kostnaderna för inköp av r i d h ä s t a r m. m. beräknar statspolisintendenten utbytesbehovet för budgetåret 1945/46 till 7 hästar. Från sakkunnigt håll hade upplysts, att priset på en ridhäst under den närmaste framtiden torde komma att hålla sig omkring 2 000 kronor. Kostnaderna för inköp av hästar borde alltså beräknas till 14 000 kronor. Härtill komme utgifter för transport av hästarna till vederbörande stationsorter. Då emellertid vissa inkomster vore att förvänta genom försäljning av för polisbruk olämpliga eller på grund av sjukdom uttrangerade hästar, beräknade intendenten förevarande anslagspost till 12 000 kronor.

För inköp av p o l i s h u n d a r äskar statspolisintendenten inga medel för nästa budgetår, då vissa erfarenheter av den under innevarande budgetår uppsatta polishundorganisationen enligt intendentens uppfattning borde avvaktas, innan organisationen utbyggdes.

Hela anslagsbehovet för nästa budgetår har alltså av statspolisintendenten uppskattats till $(182\ 000 + 12\ 000)$ 194 000 kronor.

I utlåtande över statspolisintendentens framställning har *statskontoret* förklarat, att medelsbehovet under ifrågavarande anslag undandroge sig

statskontorets bedömande. Ämbetsverket ville emellertid ifrågasätta om icke, i överensstämmelse med vad som skett för innevarande budgetår, utgifterna för inköp av ridhästar m. m. kunde beräknas till 10 000 kronor.

Det tidigare omnämnda, av särskilda *utredningsmän* inom försvarsdepartementet avgivna förslaget till avveckling av försvarsväsendets övertaliga motorfordon torde härefter få beröras i den mån förslaget har intresse i förevarande sammanhang.

Utredningsmännen ha erinrat om att vid den förstärkta försvarsberedskapens inträde hösten 1939 krigsmakten tvingats med äganderätt rekvirera ett mycket stort antal bilar, för att det militära behovet härav skulle kunna tillgodoses. De rekvirerade bilarna hade som regel placerats på fältförband, där de numera huvudsakligast toges i bruk under de tidsperioder, vederbörande förband vore uppsatt. Bilarnas gångtid hade i allmänhet underskridit den normala vid civilt bruk. Svåra körförhållanden, ombyte av chaufförer och tidvis bristfälliga garageringsmöjligheter hade emellertid samverkat till att bilarna som regel i förhållande till körlängderna förslitits starkare än normalt. Underhållet av bilarna hade under de första beredskapsåren delvis varit otillräckligt. Det antal personbilar — och om andra bilar är för statspolisens del icke fråga — som skulle återstå, sedan krigsmaktens behov efter en avveckling av beredskapen tillgodosetts, uppskattades av utredningsmännen till 2 550. Utredningsmännen finna ur olika synpunkter angeläget, att de övertaliga bilarna, i den mån de med hänsyn till storlekar och typer äro lämpliga härför, i största möjliga utsträckning överföras till annan statlig eller statsunderstödd verksamhet. Genom förfrågningar hos vissa affärsdrivande verk, investeringsutredningen och skogsstyrelsen hade möjligheterna härför undersökts. Från sagda verk och myndigheter hade anmälts behov av bilar, som kunde tillgodoses bland de övertaliga militärbilarna. Utredningsmännen hålla för troligt, att militära bilar kunna komma till användning även i annan statlig tjänst. Utredningsmännen föreslå i förevarande hänseende, att då tidpunkten för avveckling av försvarsväsendets övertaliga bilar närmar sig, en inventering företages beträffande det totala statliga behovet av bilar och beträffande möjligheterna att tillgodose detta behov med militärbilarna. Erforderligt antal militärbilar borde därefter reserveras för detta ändamål.

I utlåtande över utredningsmännens förslag i denna del har *statspolisintendenten* anfört följande.

Att statspolisens bilar hållas vid en hög standard är en förutsättning för effektiv polisverksamhet. Av olika skäl måste stora krav uppställas på bilarnas kvalitet. Såväl för trafik kontroll och annan ordningspolisverksamhet, t. ex. snabba utryckningar för upprätthållande och återställande av allmän ordning och säkerhet, som vid vanlig kriminalpolisverksamhet är det ett oeftergivligt villkor att bilarna äro snabba och även tåla påfrestningar, som bilar i allmänhet icke utsättas för.

Ur teknisk synpunkt må framhållas, att statspolisens bilar äro specialutrustade med exempelvis duophonsignaler, anordningar för särskild belysning, bilvågar m. m., vilka draga avsevärda montagekostnader. Bilarna måste därför vara av sådan beskaffenhet, att ommontering ävensom reparationer över huvud taget i största möjliga mån undvikas. I detta sammanhang må framhållas, att det — med hänsyn till de starka påfrestningar för vilka en statspolisbil utsättes — ur kostnadssynpunkt icke är lämpligt att inköpa gamla fordon. Följden blir endast att reparationskostnaderna såsom fallet för statspolisens vidkommande blivit under de sista åren uppgå till onormalt höga belopp samtidigt som bilarnas funktionsduglighet blir tämligen otillfredsställande.

Enligt vad som framgår av utredningsmännens förslag synas militärbilarna vara av mindre god beskaffenhet. Militärbilarna torde följaktligen, med beaktande av de skäl som tidigare anförts, icke kunna tillgodose statspolisens behov av bilar.

Givet är att statspolisen lika väl som andra statliga myndigheter och institutioner skall vara skyldig att, därest så är tekniskt möjligt, tillgodose sitt behov av bilar och gengasaggregat bland de bilar med tillbehör, som vid en avveckling av den militära beredskapen kunna ställas till civilt förfogande. Jag förutsätter alltså, att, därest avvecklingen av den militära bilparken kan äga rum under nästa budgetår, en närmare undersökning kommer att verkställas angående möjligheterna att till statspolisorganisationen överföra ett antal övertaliga militärbilar. Med hänsyn till å ena sidan de höga krav i olika hänseenden, som måste ställas på en polisbil, samt å andra sidan det förhållandet, att de ifrågavarande militärbilarna som regel synas vara i mindre gott skick, torde emellertid möjligheterna att verkställa ett sådant överförande vara relativt begränsade. Även om den tidpunkt, då militärbilarna kunna ställas till förfogande, icke låter sig med någon säkerhet bedöma, anser jag beräkningen av medelsbehovet för inköp under nästföljande budgetår av bilar och gengasaggregat för statspolisorganisationens räkning böra verkställas under hänsynstagande till den möjlighet att förvärva militärbilar, som kan komma att förefinnas.

Varken ur polisiär eller ekonomisk synpunkt torde det vara försvarligt att låta statspolisens bilpark undergå ytterligare standardförsämring. Med hänsyn härtill finner jag mig böra beräkna medelsbehovet för bilar och gengasaggregat under nästa budgetår till 140 000 kronor. För inköp av ridhästar och dessas transport till stationsorten torde liksom för innevarande budgetår böra avses 10 000 kronor. Då någon reservation å anslaget icke torde vara att påräkna vid utgången av innevarande budgetår, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages till (140 000 + 10 000) 150 000 kronor. Av anslaget torde enligt gällande principer 140 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 150 000, därav 140 000 kronor att avräknas mot automobilskatte-medlen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.
